

Семінарське заняття 5

Тема дисципліни: Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння та звільнення від кримінальної відповідальності

Шановні студенти гр. П-31, 32! Заняття буде проходити на платформі Google meet (посилання на конференцію буде надіслано в ваші групи в Вайбері в режимі реального часу). Рекомендую Вам мати перед собою Кримінальні кодекси .

До уваги студентів!

ДЛЯ ОПРАЦЮВАННЯ СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ ВАМ НЕОБХІДНО:

1. Всім обов'язково пройти тестування на сайті «На урок» за темою семінарського заняття. Активне посилання буде надіслано вам у групу в Вайбері (тестування в режимі реального часу) . Результати тестування викладач побачить на своїй особистій сторінці, робити скрін та надсилати НЕ ПОТРІБНО! Тестування проходити один раз, вказувати своє ім'я та прізвище.

1. За бажанням опрацювати питання, які винесені на семінарське заняття і виступити з ними на занятті - в залежності від обраного вами рівня:

• для задовільного рівня достатньо просто відповіді на будь-яке з питань викладених в плані семінарського заняття;

• для достатнього та високого рівня вам необхідно:

- виконати реферат по одній з запропонованих тем або виконати дослідницьку роботу – на ваш вибір; вам рекомендовано відповіді оформити творчо, а саме: підібрати статистику, вироки судів із даної категорії справ, підібрати відеосюжети, скласти діаграми, зробити аналіз – все на ваш вибір! (див. вимоги до реферату наведені в Додатку 1);

- АБО створити презентацію (не менше 10 слайдів, не рахуючи титульного та останнього слайда) відповідно до обраного питання. Рекомендовано ознайомитися з вимогами до створення презентації за посиланням <http://www.hmapopedagogics.kh.sch.in.ua/news/id/12>

Реферат та презентація повинні містити титульну сторінку, де необхідно зазначити наступне:

Реферат/Презентація
до семінарське заняття № _____
з дисципліни «Кримінальне право»
на тему: «_____»
виконав (-ла) студент-(ка) групи П - _____

(ПІБ)

Оцінка буде виставлятися з урахуванням повноти відповіді, правильності, охайності в оформленні.

Виконані завдання в форматі .doc (ворд) надсилайте на перевірку на пошту:

- Шиян О.М. - Shiuanoksana2020@gmail.com - гр. П-31,32
- Бубненко О.О.- bubnenkova.work@gmail.com - гр. П-33

Тема семінару: *Характеристика необхідної оборони, уявної оборони, крайньої необхідності*

План

1. Поняття необхідної оборони. Умови для виникнення права на необхідну оборону. Перевищення меж необхідної оборони.
2. Поняття уявної оборони. Виключення кримінальної відповідальності за заподіяну шкоду при уявній обороні.
3. Стан крайньої необхідності. Перевищення меж крайньої необхідності.
4. Кримінальна відповідальність у разі виконання явно злочинного наказу або розпорядження. Відповідальність за діяння, пов'язане з ризиком.

Література

Базова:

1. Конституція України прийнята 28 червня 1996 року // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Кримінальний кодекс України прийнятий 5 квітня 2001 року //; <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
3. Кримінальне право України. Загальна частина : навчальний посібник/ [В. М. Трубников, М. В. Даньшин, О. О. Житний та ін.] ; за заг. ред. В. М. Трубникова. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019 р. – 444с.
4. Кримінальне право України: Заг. частина: підруч. для юрид. спец. вищ. закладів освіти / М. І. Бажанов, Ю. В. Баулін, В. І. Борисов та ін.; За ред. Професорів М. І. Бажанова, В. В. Сташиса, В. Я. Тація – К-Х: Юрін-ком Інтер – Право, 2019 р. – 416 с.

Допоміжна:

1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України /. За заг. ред. Литвинова О. М. – К. : «Центр учбової літератури», 2019. – 528 с.
2. http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI-2010/UgolovPravoZag.pdf
3. https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/52439/1/sukhonos_kriminalne_pravo.pdf;jsessionid=9CAA40042FB651E4219F638ED0FF0400

Ключові поняття: обставини, що виключають злочинність діяння, необхідна оборона, уявна оборона, крайня необхідність

Рекомендовані реферати

1. Звільнення від кримінальної відповідальності.
2. Поняття та види обставин що виключають злочинність діяння.
3. Виконання наказу або розпорядження як обставина, що виключає злочинність діяння.

Питання для актуалізації пізнавальної діяльності студентів:

1. Що називається необхідною обороною?
2. Які умови для виникнення права на необхідну оборону?
3. Що називається перевищенням меж необхідної оборони?
4. Що називається уявною обороною?
5. Які виключення кримінальної відповідальності за заподіяну шкоду в разі уявної оборони?
6. Що називається станом крайньої необхідності?

7. Що називається перевищенням меж крайньої необхідності?
8. У чому полягає відмінність між необхідною та уявною обороною?
9. Яка кримінальна відповідальність настає у разі виконання явно злочинного наказу або розпорядження?
10. Яка відповідальність настає за діяння, пов'язане з ризиком?

Дослідницька робота:

1. Необхідна оборона як конституційне право громадян на захист від протиправних посягань.
2. Вплив сильного душевного хвилювання, викликаного суспільно небезпечним посяганням, на кримінально-правову оцінку дій того, хто захищається.
3. Кримінально-правові наслідки для особи, яка відмовилася виконати явно злочинний наказ (розпорядження).

Методичні рекомендації

Перше питання. Студенти повинні визначити, що в ч.1 ст. 36 ККУ зазначається, що необхідною обороною визначаються дії, вчинені з метою захисту охоронюваних законом прав та інтересів особи, яка захищається, або іншої особи, а також суспільних інтересів та інтересів держави від суспільно небезпечного посягання шляхом заподіяння тому, хто посягає, шкоди необхідної і достатньої в даній обстановці для негайного відвернення чи припинення посягання, якщо при цьому не було допущено перевищення меж необхідної оборони.

Умовою необхідної оборони є наявність суспільно небезпечного посягання, яке означає, що воно повинно бути наявним, дійсним, реальним, а не в уяві особи, тобто таким, що фактично розпочалось і ще не закінчилось. Як правило, виявляється воно в активних умисних діях особи, що здійснює посягання: застосування насильства, намагання протиправно заволодіти майном, заподіяти шкоду, перешкодити нормальній роботі підприємств, установ, організацій, тощо.

Важливою ознакою необхідної оборони є її співрозмірність, тобто межі її правомірності. Безпосередньо в Законі вони не визначені, але при цьому слід враховувати характер, ступінь суспільно небезпечного посягання і обстановку захисту. Чим більша небезпечність посягання, тим більші межі допустимості шкоди (наприклад, тяжкі тілесні ушкодження, вбивство). Обстановка захисту залежить від фактичного співвідношення сил, можливостей і засобів особи, яка захищається, і особи, яка посягає.

При підготовці до другого питання слід визначити, що ч.1 ст.37 ККУ уявною обороною визнаються дії, пов'язані із заподіянням шкоди за таких обставин, коли реального суспільно небезпечного посягання не було, і особа, неправильно оцінюючи дії потерпілого, лише помилково припускала наявність такого посягання.

Уявна оборона виключає кримінальну відповідальність за заподіяну шкоду лише у випадках, коли обстановка, що склалася, давала особі достатні підстави

вважати, що мало місце реальне посягання, і вона не усвідомлювала і не могла усвідомлювати помилковості свого припущення.

Якщо особа не усвідомлювала і не могла усвідомлювати помилковості свого припущення, але при цьому перевищила межі захисту, що дозволяються в умовах відповідного реального посягання, вона підлягає кримінальній відповідальності як за перевищення меж необхідної оборони.

Якщо в обстановці, що склалася, особа не усвідомлювала, але могла усвідомлювати відсутність реального суспільно небезпечного посягання, вона підлягає кримінальній відповідальності за заподіяння шкоди через необережність.

Третє питання. Студенти повинні визначити, що відповідно до ч.1 ст.39 ККУ не є кримінальним правопорушенням заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам у стані крайньої необхідності, тобто для усунення небезпеки, що безпосередньо загрожує особі чи охоронюваним законом правам цієї людини або інших осіб, а також суспільним інтересам чи інтересам держави, якщо цю небезпеку в даній обстановці не можна було усунути іншими засобами і якщо при цьому не було допущено перевищення меж крайньої необхідності.

Перевищенням меж крайньої необхідності є умисне заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам, якщо така шкода є більш значною, ніж відвернена шкода.

Особа не підлягає кримінальній відповідальності за перевищення меж крайньої необхідності, якщо внаслідок сильного душевного хвилювання, викликаного небезпекою, що загрозувала, вона не могла оцінити відповідність заподіяної шкоди цій небезпеці.

При підготовці до четвертого питання студентам слід визначити, що ст.41 ККУ зазначає, що дія або бездіяльність особи, що заподіяла шкоду правоохоронюваним інтересам, визнається правомірною, якщо вона була вчинена з метою виконання законного наказу або розпорядження.

Наказ або розпорядження є законними, якщо вони віддані відповідною особою в належному порядку та в межах її повноважень і за змістом не суперечать чинному законодавству та не пов'язані з порушенням конституційних прав та свобод людини і громадянина.

Не підлягає кримінальній відповідальності особа, яка відмовилася виконувати явно злочинний наказ або розпорядження.

Особа, що виконала явно злочинний наказ або розпорядження, за діяння, вчинені з метою виконання такого наказу або розпорядження, підлягає кримінальній відповідальності на загальних підставах.

Якщо особа не усвідомлювала і не могла усвідомлювати злочинного характеру наказу чи розпорядження, то за діяння, вчинене з метою виконання такого наказу чи розпорядження, відповідальності підлягає тільки особа, що віддала злочинний наказ чи розпорядження.

Модульний контроль № 1

ТЕРМІН ВИКОНАННЯ – ТРИ РОБОЧИХ ДНЯ.

До уваги студентів!

Виконані роботи мають містити титульну сторінку, де необхідно зазначити наступне:

**Модульний контроль № 1
з дисципліни «Кримінальне право»**

Варіант № ____
студента-(ки) групи П - ____

_____ (ПБ)

Оцінка буде виставлятися з урахуванням повноти відповіді, правильності, сучасності підібраних матеріалів та охайності в оформленні (вимоги до оформлення наведені в Додатку 1).

Номер варіанту МОДУЛЯ визначається за першою літерою прізвища студента відповідно до наступних варіантів :

Варіант № 1 - А, Д, З, П

1. Поняття кримінального права.
2. Поняття співучасті у кримінальному правопорушенні як однієї із форм злочинної діяльності. Ознаки співучасті у кримінальному правопорушенні. Проста і складна форми співучасті у кримінальному правопорушенні.
3. Добровільна відмова співучасників від вчинення кримінальному правопорушення .

Варіант № 2 - Г, Ж, К, Ф, Ц

1. Склад кримінального правопорушення. Стадії вчинення кримінального правопорушення.
2. Поняття закону про кримінальну відповідальність. Законодавство України про кримінальну відповідальність.
3. Вина як необхідна умова кримінальної відповідальності. Характеристика змісту, суті, форми і ступеня вини.

Варіант № 3 - Б, Л, С, Ш

1. Поняття «суб'єкт кримінального правопорушення». Його загальні юридичні ознаки . Поняття осудності та неосудності.
2. Поняття кримінального правопорушення як суспільно небезпечного винного діяння. Малозначність винного діяння. Діяння у формі дії та бездіяльності
3. Умисел та необережність як форма вини. Прямий і непрямий умисел.

Варіант № 4 - В, Н, Р, У, Х

1. Вчинення кримінального правопорушення групою осіб, групою осіб за попередньою змовою, організованою групою або злочинною організацією. Поняття групи осіб без попередньої змови та за попередньою змовою
2. *Чинність кримінального закону в просторі. Тлумачення закону про кримінальну відповідальність
3. Поняття кримінального правопорушення як суспільно небезпечного винного діяння. Малозначність винного діяння. Діяння у формі дії та бездіяльності.

Варіант № 5 - Є, М, Т, Ц, Ю

1. Види співучасників кримінальному правопорушенні .
2. Предмет, система і завдання кримінального права. Принципи кримінального права. Підстава кримінальної відповідальності.
3. *Чинність закону про кримінальну відповідальність у часі та його зворотна дія у часі.

Варіант № 6 - І, О, Ч, Я

1. Кримінальний кодекс України, його структура.
2. Вік, з якого може наставати кримінальна відповідальність. Кримінальні правопорушення, за які настає кримінальна відповідальність у віці від 14 до 16 років
3. *Підстави кримінальної відповідальності.

До уваги студентів! Для відпрацювання модульного контролю вам рекомендовано:

Для **задовільного** рівня достатньо просто відповідей за опрацьованими матеріалами.

Для **достатнього** та **відмінного** рівня вам рекомендовано відповіді оформити творчо, а саме: зробити презентацію, підібрати статистику, вироки судів із даної категорії справ, скласти діаграми, зробити аналіз – все на ваш вибір!

Виконані роботи мають бути підписані, тобто мати титульну сторінку. Виконані завдання надсилайте на перевірку на пошту:

<i>№ групи</i>	<i>ППП викладача</i>	<i>Пошта</i>
П-31,32	Шиян О.М.	Shiuanoksana2020@gmail.com
П-33	Бубнєнкова О.О.	bubnenkova.work@gmail.com

Додаток 1

Модульна роботи викладається державною мовою на стандартних аркушах формату А-4 (210 x 297). Робота друкується шрифтом Times New Roman, 14 кеглем; вирівнювання - "За шириною"; міжрядковий інтервал "Полуторний" (1,5 Lines); абзацний відступ – п'ять знаків (1,25 см); верхнє і нижнє поле – 2 см., лівє – 2 см, правє – 1 см. Абзацний відступ має бути однаковим у всьому тексті і дорівнювати п'яти знакам (1,25 см). Нумерація сторінок має бути наскрізною.

Порядковий номер сторінки позначають арабською цифрою і проставляють у правому верхньому куті сторінки.